

Izbaja vsak četrtik
in velja s poštnino
vred in v Mariboru
s pošiljanjem na doma
za celo leto K 4.—
za pol leta „ 2.—
za četrt leta „ 1.—

Naročnina se pošilja
spravnih v tiskarni
sv. Cirila, koroške
ulice št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tla-
kovnega društva do-
bivajo list brez po-
sobne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Posamezni listi dobé
se v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 h.

Rokopis se ne vra-
čajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vretice,
če se natisne enkrat,
po 15 h, dvakrat 25 h,
trikrat 35 h.

Inserati se sprejemajo
do srede popoldne.

Štev. 26.

V Mariboru, dne 26. junija 1902.

Tečaj XXXVI.

Vabilo na naročbo.

Z današnjo številko zaključimo zopet polovico leta. Zahvalimo se vsem dose-
danjim našim naročnikom in prijateljem
ter jih prosimo, da bi nam ostali zvesti
tudi v prihodnje ter nas podpirali v na-
šem boju za narodni blagor.

Posebno naj bi nas podpirali s tem,
da bi nam pridobivali novih naročnikov.

„SLOVENSKI GOSPODAR“

stane s prilogo „Naš Dom“ na leto 4 K,
pol leta 2 K, četrt leta 1 K. Naročnina
naj se pošilja na naslov: Upravni-
štvo „Slov. Gospodarja“, Maribor.

Vse cenjene naročnike, kateri nam
dolgujejo naročnino (nekateri še celo za
preteklo leto) pa prosimo, da nam isto
kmalu določijo, sicer smo primorani
nadaljno pošiljanje lista ustaviti.

Upravništvo „Slov. Gospodarja.“

Sprememba volilnega reda.

Zadnjo soboto, dne 21. junija je začel
zborovati štajerski deželni zbor. To je nje-
govo zadnje zborovanje, potem se bo deželni
zbor razpustil, in imeli bomo volitve novih
deželnih poslancev.

Spodnještajerski deželni po-
slanci se tudi tega deželnozbornskega za-
sedanja ne udeležujejo. Prenapetost
in krivičnost nemške večine jih je iztirala
iz deželne hiše, in dokler se jim ne da do-
stojno zadoščenje, se ne morejo vrniti v
Gradec. Slovensko ljudstvo, ki cení čast in
ugled svojih zastopnikov v deželnem zboru,
je na mnogostevilnih zborovanjih z navdu-
šenjem odobrilo zadržanje svojih poslancev.
Brezdvomno pa je, in to je treba poudariti
proti našim klevetnikom in obrekovalcem,
da bi se deželni poslanci takoj vrnili v de-
želni zbor ter tamkaj sodelovali, ako bi se
jim popravila storjena krivica in se jim dalo
primerno zadoščenje. To se dosedaj ni zgodilo.

Za sedanje zasedanje je položila nemška
večina tudi predlog o spremembi volilnega
reda na mize deželnih poslancev. Toda
predlog je tak, da se ga morajo nemške
stranke, ki so ga izdelale, sramovati
pred celim svetom. Kmetstvu in de-
lavskemu ljudstvu so vrgle nemške stranke
le četrto kurijo pred noge, v kateri voli celi
Štajer 4 poslance. Za meščanske koristi
so si izmislili kar tri nove sedeže v deželnem
zboru in sicer en sedež za rektorja graške
tehniko, potem pa so povečali tudi število
poslancev v mestih in trgih za 2 glasa, za
kmetijske občine pa niso hoteli ustano-
viti nobenega mesta v deželnem zboru
več. Nepotrebna skupina grajščakov
z 12 poslanci se nahaja tudi v novem vo-
lilnem redu.

Potemtakem bi bil deželni zbor štajerski
vsled novega volilnega reda tako le sestav-

ljen: oba knezoškofa (mariborski in graški),
rektor graške vseučilišča, rektor graške
tehniko, 12 poslancev-grajščakov, 27 poslan-
cev izvoljenih od mest, trgov in obrtnih
zbornic, 23 poslancev izvoljenih od kmetijskih
občin in 4 poslanci izvoljeni od 4 kurije.

V novoustanovljeni 4. kuriji sme voliti
vsak samopraven moški, ki ima avstrijsko
državlansko pravico, ki ni po zakonu iz-
ključen od volilne pravice, ki je dovršil 24.
leto starosti in ki je vsaj 6 mesecev nasto-
ljen v eni občini. Mariborski, slovenjebistriški
in marenberski sodnijski okraj volijo v četrto
kuriji z nemškimi srednještajerskimi okraji.
Vsi drugi spodnještajerski sodnijski okraji
volijo v četrto kuriji skupaj enega poslanca.

Nova določba in edina, ki se nam
dopada, pa je, da bodo volitve sedaj nepo-
sredne. Vsak volilec voli poslanca nepo-
sredno, volilni možje torej odpadejo. V kmet-
skih občinah sme vsak naravnost voliti
poslanca, ki plačuje deželnih direktnih davkov
vsaj 10 kron. Ta določba 10 K davkov za
volilca je previsoka in kaže, da bi nemške
stranke rade prav mnogo posestnikov iz-
ključile od volilne pravice. Vsaka občina z
vsaj 500 prebivalci, je volilni kraj. Sedaj
torej ne bo treba letati po več ur daleč na
volišče.

Spodnještajersko ljudstvo z novim vo-
lilnim redom ne more biti zado-
voljno. V tem volilnem redu se dajejo
zopet nove predprave meščanom, in pred-
pravica, ki so jih imeli grajščaki že dosedaj,
se ne odpravijo. Za kmetijske volilce se ni
določilo popolnoma nič. Pač pa bodo kmet-

Listek.

Slovanska blagovestnika.

Sestavil Ivan Vuk.

Gospod, Ti dal si, da pred tisoč leti,
Luč vere prave k nam je prisvetila.

Spet se je približal za vse Slovane po-
menljiv praznik, praznik spomina, ko sta pred
več kot 1000 leti hodila po slovanski zemlji
slovanska blagovestnika, sv. Ciril in Metod,
ter budila Slovane in je pridobivala za sv.
vero. Po širnem slovanskem svetu se bodo
na čast dveh svetnikov zažigali kresovi, na
čast in slavo zvezdama Slovanom. Naj ti
dragi bralec tudi tukaj napišem kratek popis
in delovanje sv. Cirila in Metoda.

* * *

Moravska dežela je bila veliko večja od
dandanašnje; segala je globoko doli na Ogrsko.
Rekali so ji zato «velika Moravska». Bila je
mogočna država, ki je imela domačega vla-
darja, kneza Rastislava, ki je stoloval na
Velegradu. Moravci bili so slovanskega rodu,
zato jih niso mogli trpeti Nemci. Ti so si
vtepli v glavo neumno misel, da le oni sami
smejo zapovedovati in gospodovati, Slovan
pa mora biti njihov hlapec. Hudo jih je bodla
v oči samosvoja Moravska, in na vse kriplje

so si prizadevali, da bi jo dobili pod svojo
oblast; in v to jim je celo sv. vera morala
služiti. Iz svojih nemških mest, posebno iz
Pasova in Salcburga, pošiljali so med Slo-
vane samo trde nemške misijonarje. Kjer se
je naselil nemški duhovnik, tam je morala
umolkniti slovanska govornica, tam se je
ugneznilo nemštvo. Še «vere» in «očenaša»
jih niso učili v domačem jeziku. Ljudje so
dobro vedeli, po čem hrepene ti usiljenci, da
jim je mar le slovanska zemlja, da je njih
Bog denar in desetina, katero so tirjali
od njih.

Rnez Rastislav bil je dober vladar, pravi
oče svojemu ljudstvu. Teško je gledal to po-
četje ter premišljeval v jedno mer, kako bi
rešil ljudstvo teh pijavk. Dobra misel mu
šine v glavo; poslal je po druge učeničke v
Carigrad k cesarju Mihaelu III. l. 862. rekoč:
«Naše ljudstvo je dalo slovo malikom in živi
po krščansko; pa učiteljev nimamo, kateri
bi nam resnice sv. vere oznanjevali v našem
jeziku. Prišli so k nam mnogi učenički iz
Nemškega, Laškega, pa ti so nas učili po
svoje. Mi Slovani smo pa priprosti ljudje in
nimamo nikogar, ki bi nas učil resnice, ter
nam razlagal pomen sv. pisma. Zato, gospod!
pošlji nam takega moža, kateri nas bode
poučil v sleherni resnici.»

Takrat je živel v mestu Solun neki Leon,

podnamestnik carigradskega cesarja. Žena
njegova, Marija po imenu, je bila Slovanka.
Bog jima je dal sedmero otrok in izmed teh
sta postala najstarejši Metod in najmlajši
Konstatin, pozneje imenovan Ciril, apostola
slovanska.

Ko je Metod odrasel, je stopil v cesar-
sko službo. Bil je za cesarskega namestnika
v neki pokrajini, kjer so prebivali sami Slo-
vani. Od mladih nog je znal njih jezik, in
sedaj se je popolnoma seznanil z njim. Videl
je, kako so krotki, priljudni in ukaželjni. Rad
bi bil ostal med njimi, toda posvetna čast
ga ni mikala. Umaknil se je v samoto na
goro Olim ter postal menih reda sv. Bazilija.
Molitev, post in svete bukve, to so bili nje-
govi tovariši v tihi celici.

Brat njegov, Ciril, je bival tedaj v oče-
tovi hiši. Vedenje njegovo je obetalo, da bo
nekaj posebnega iz njega. Moder je bil, vnet
za nauke in zelo pobožen.

Očetov prijatelj Teoktist je imel tedaj
cesarjeviča v varstvu. Vse si je prizadeval,
da bi ga prav izredil. Oskrbel mu je dobre
učitelje, hotel mu je tudi nakloniti še vrlega
prijatelja. In zato je izvolil Cirila, ki je takrat
dopolnil 15. leto. Tako je prišel Ciril v Ca-
rigrad na cesarski dvor. S cesarjevičem
Mihaelom zajemal je vse nauke, kar je za-
mogla tedanja učenost. Prekosil je vse vrst-

ski poslanci še sedaj manj mogli storiti v deželnem zboru za svoje volilce, ker imajo meščanski poslanci z grajščaki v zbornici veliko večino. Določba 10 K za volilca v kmetskih občinah je previsoka in se mora odpraviti.

Spodnještajerski Slovenci torej slovesno prosvedujemo proti novemu volilnemu redu, ker ne ugaja opravičenim zahtevam kmetskega in sploh delavskega ljudstva, ampak je samo na korist meščanom in grajščakom.

Snujmo zadrage!*

Še ni minilo mnogo let, kar je splamtelo na Južnem Štajerskem zanimanje, da, celo navdušenje za gospodarske zadrage. Pa samo splamtelo je, v naglici se je ustanovilo par zadrug, in po »starem slovenskem« načinu je navdušenje ugasnilo. Ustanovljene zadrage ostale so prepuščene svoji usodi, oni, ki so je ustanovili, se niso več za nje brigali, zadrage bi lahko zaspale, če bi jih ne vzdrževali, vsaj na papirju, pojedini vneti udje.

Med tem se je pa po drugih deželah razvijalo zadružništvo, je rodilo že obilo dobrega sadu in obeta za bodočnost najlepših uspehov. Udomačile so se zadrage — ne pri nas, ampak v drugih deželah — oprijeli so se jih producenti, ki potom zadrug upravljajo v denar vse svoje pridelke, si dobivajo gospodarskih strojev, gnojil, semen itd., privadili so se pa zadrug tudi kupci, ne hodijo več kupovat od hiše do hiše, temveč kupujejo od zadrug.

In ravno to je velevažno. Oni poljedelec, oni vinorejec, ki ni ud kake zadrage, bo pa za naprej še težje prodal svoje pridelke, kar je čisto naravno. Za nas bi bil to hud, usodepoln udarec.

Pri nas se pridelala mnogo zrnja, ki se hoče prodati, a kako ga prodati, ko se ne bodo zglaševali kupci, oni so se oprijeli zadrug. Za vojaštvo, za pojedine zavode itd. se kupuje že vse potom zadrug. Naš poljedelec bo pač spet žrtva prekupca, kojemu bo moral prodati za vsako ceno.

Pri nas je sadjarstvo jako razvito. Imamo dobro znano, lepo sadje, jabelka, hruške, slive itd. V drugih deželah se prodaja sadje po zadrugah, v velikih množinah, po pošteni ceni, pri nas pa mešetarji in

* Opomba. Za snovanje zadrug med Slovenci je od osrednje gospodarske zadrage sedaj nastavljen poseben nadzornik, gosp. Ivan Rožman. Ta gospod daje radovoljno vse nasvete za snovanje zadrug in tudi sam radovoljno pomaga pri snovanju.

nike. Po celem cesarstvu je slovel in jeli so ga imenovati «filozofa», t. j. modrijana.

Teoktist je silil Cirila, naj prevzame visoko cesarsko službo, ponujal mu bogato nevesto; toda Ciril si izbere duhovski stan, ter sprejme nižje redove. Nekaj časa so ga pridržali pri cerkvi sv. Sofije, da je čuval cerkvene in druge hranjene knjige. Nekega dne ga pogreše; naveličal se je mestnega hrupa ter natihoma pobegnul v samoto. Po polletnem iskanju ga iztaknejo v nekem samostanu blizu morja. Vrniti se je moral v Carigrad, kjer so ga posvetili za mašnika. Potem je začel podučevati na cesarski veliki šoli. Marsikoga je užugal s svojo učenostjo. L. 851 je šel k Saracenom, da zatara med njimi napačne nauke o presveti Trojici. Jasnim besedam njegovim se niso mogli ustavljati njegovi nasprotniki. Vrnivši se od tod, šel je za bratom Metodom na Olimp ter oblekel meniško haljo. Ali tukaj ni dolgo ostal. Bog je namenil bratoma drugi poklic, namreč da pripeljeta slovansko ljudstvo v naročje sv. cerkve.

Cesar ni dolgo premišljeval, koga naj pošlje k Slovanom. Poklical je Cirila pred se in mu rekel: »Sliši li, kaj pravijo? Nobeden drug ne more tega izpolniti, kakor ti. Dam ti mnogo darov, da jih poneseš Ratislavu. Vzemi tudi brata Metoda in potem

prekupi plačujejo složno po svoji volji, po svoji ceni, ki je pač le samo njihovim žepom v korist, sadjar pa včasih še toliko ne dobi, da bi se mu splačali stroški za spravljaje.

Največjega pomena za Spodnje Štajersko je pa vinoreja. Kje se pridelajo taka vina, ko ravno pri nas? Naš ljutomeržan, konjičan, bizeljanc se pač lahko meri z vsakim drugim vinom. A naši vinogradniki se tožijo, da ni vinskih kupcev. Je že res, bližnji kupci gredo od kleti do kleti, a ti kupci malo pokupijo, ker mnogo ne rabijo, in mnogokrat se zgodi, da kupijo samo toliko, kolikor rabijo za zabeljenje drugod kupljenih cenih vin. Ko bi pa bili naši vinogradniki združeni v zadrage, bi potom teh pač lahko dobili odjemalcev, potom zadrug bi prišlo naše vino v druge kraje, in bi zaslovelo.

Na Spodnjem Štajerskem se pa goji tudi živinoreja. Uvidela se je važnost živinoreje. Drugod imajo zadrage, ki so skrbele za zboljšanje živinoreje s tem, da so si pridobile prave plemenjake. To bi bilo tudi pri nas potrebno. Drugod imajo zadružne mlekarne, kamor se daje vse mleko, kar ga je odveč. Mlekarne oddajo mleko v mesta, oziroma delajo sir, surovo maslo, kar se, v množini, vedno dobro proda.

Pri nas imamo mnogo kuretine, ki je daleč znana. A pojedina gospodinja pač težko prodaja v daljne kraje. Jajca pa mora prodajati po ceni, ki se ji narekuje po onih, ki so pri kupčiji z jajci pri nas obogateli. Ko bi pa imeli razvito zadružništvo, bi imele naše vrle gospodinjke več veselja s svojo perutnino, saj bi po boljih cenah in tudi lažje prodajale.

Pozabiti ne smem nekega pridelka, ki po mnenji zvedenih strokovnjakov nadkriljuje vse druge, to je čebula — luk; ko bi naši »lūkariji« imeli svojo zadrugo, bi ne bilo treba zgubljeni časa s tem, da vozijo svoj imeniten pridelek od kraja do kraja, za naš luk bi se našlo odjemalcev drugod. Sicer pa se je pri zadnjem shodu v Šmarjeti niže Ptujia rodila misel, ustanoviti tako zadrugo, in pač morajo skrbeti ondotni za narodno gospodarstvo vneti možje, da stvar ne zaspi.

Morda ni nikjer tako lepo in hvaležno polje za zadrage, ko ravno pri nas na Spod. Štajerskem.

Seveda moramo pri tem misliti samo le na prave gospodarske zadrage — tako zvanih konzumov se hočemo nadalje izogibati, ker so konzumi sicer koristni, če so si stavili nalogo, varovati revne konzumente, recimo delavce v industrijalnih krajih, naš kmet pa rabi v prvi vrsti pomoč, varstvo le kot producent.

idita! Zakaj vidva sta Solunjana; vsi Solunjani pa govore čisto slovenski.« Na to odvrne Ciril: Slab sem jaz in bolehen, no, rad pojdem.«

Takrat se Slovani niso imeli knjig in tudi črk niso poznali, temveč so urezavali razne reze, črte in čare v deske. Sv. Ciril pa sestavi po dolgem premišljevanju po grški abecedi črke za slovenski jezik. Ko so bile črke gotove, lotila sta se sv. brata prestavljanja najpotrebnejših sv. bukev grških na slovenski jezik. Sv. Ciril in Metod sta toraj začetnika slovenskega pisanja, ona sta očeta slovenskih bukev. Ona sta začela likati naš jezik, da je zdaj lep in blaglasen.

Nato sta odrinila sv. brata proti Moravski deželi. Gredočo so ju pozdravljali slovanski glasovi, klanjali se jima Bolgari, Srbi in Hrvati. Zadelata sta tudi na Slovence, in blažene roke sv. Cirila in Metoda so je blagoslavljalje. Obljubila sta jim, da je kmalu obiščeta, potem pa sta hitela dalje na Moravsko.

L. 863. sta dospela na Velegrad. Pomlad bila je tedaj; duhovna pomlad napočila je tudi srcem moravskih Slovanov. Slovesno in častito so ju sprejeli. Knez in starejšine ter množica ljudstva šli so jima nasproti. Nemški duhovniki so prihajali na Moravsko

Snujmo toraj prave gospodarske zadrage! V vsaki fari, da, v vsaki večji občini bi morala biti zadruga — potem še le bomo lahko rekli, da smo gospodarsko organizirani. Seveda se stvar ne da izvesti brez dela — a tega dela se moramo lotiti vsi, ki nočemo, da vedno bolj in bolj propada naš kmetski stan. —

Deželni zbor štajerski.

Dne 21. junija se je otvoril deželni zbor štajerski. Predložili so se nekateri važni predlogi, katere hočemo omeniti. O predlogu, da se spremeni volilni red v deželni zbor, govorimo v posebnem članku. Ta predlog je na škodo kmetskemu ljudstvu, ker ga spravlja pod nadvlado meščanov in grajščakov.

Jako važen je predlog nemških kmetskih poslancev, naj se spremeni l o v s k i z a k o n. Tukaj je treba res enkrat korenite spremembe. Da se razveseljujejo po lovih kaki bogati in dobro rejeni gospodje, zato si mora kmet dati od divjačine povzročiti vsako leto grozno škodo. Pameten lovski zakon bi naj imel le jeden paragraf, ki bi se glasil: Kmetskim nasadam in pridelkom škodljivo divjačino sme vsakdo pokončati.

Velikega pomena je tudi predlog o kmetskih domovih. Posestva, katerih čisti dohodek je vsaj 80 in ne več kakor 800 K, se imenujejo srednje velika posestva in taka posestva se po novem zakonu ne bodo smela deliti pri podedovanju, niti razkosavati pri prodajanju. O tem predlogu še hočemo povedati svoje mnenje.

Nepotreben je predlog, naj se ustanovi nova nemška meščanska dekliska šola v Celju, ker je šola sama nepotrebna. Šola bodo morali plačevati tudi kmetje, ker bo na deželne stroške. Ravnatelj mariborske vinarske šole, Franc Zweifler prosi za povišanje plače. Gospodi, ki se lahko v kočiji vozijo, ne potrebujejo višje plače. Tudi gosp. Zweifler s sedanjo plačo lahko izhaja, ako hoče. Okolica Gradec bi rada imela gospodarsko zimsko šolo. Pametna zahteva, a naj se enaka šola ustanovi tudi za Slovence.

Dne 23. junija je bila druga seja. Nemci so se med seboj volili v različne odseke. Poslanca Moskon in Fürst sta zahtevala dopust in ga tudi dobila. Pridna poslanca, kaj? Nemškega poslanca Rohlicerja zahteva sodišče, ker je zatožen zaradi razžaljenja časti in prestopka zaradi varnosti življenja.

Včeraj dne 25. t. m. je bila tretja seja deželnega odbora.

jem at; sv. Ciril in Metod sta pa prinesla seboj obilne darove, darove knezu Rastislavu, darove njegovemu narodu. Prinesla sta Slovanom največjo dragocenost — slovensko sv. pismo in pa svetinje sv. Klemena.

Brzo sta se lotila dela. Neutrjeno sta hodila po mestih in vaseh slovanskih. Povsod so se vzdigovale hiše božje; povsod je zmagoval Kristus. Ljudstvo je poprej samo po zunanje poznalo krščanstvo, znotraj pa so bili še popolnoma udani starim poganskim malikom. Te je pregnala iz njih src vneto beseda, kipeča iz blaženih ust sv. Cirila in Metoda. To niso bili robati nemški glasovi, ki niso segli do srca, temveč so samo hreščali po ušesih; to je bil krasni domači slovenski jezik. V njem sta oznanjevala apostola strmečim Slovanom čuda božja. (Dalje sledi.)

Smešničar.

Iz pesmi „O zvonu“. Urednik (polagajoč kup rokopisa v peč): «Koristna ognja je oblast.»